

демографічної кризи, яка характеризується старінням населення та зменшенням середньої тривалості життя. Це негативно впливає на розвиток продуктивних сил, зростає добробут населення, загальну економічну ситуацію в державі.

Особливе занепокоєння викликає стан репродуктивного здоров'я, що є невід'ємною складовою здоров'я нації і має стратегічне значення для забезпечення сталого розвитку нації.

Середньою проблемою у збереженні і покращенні здоров'я неповнолітніх і молоді є вплив на них фізичного, морального, се-

ксуального насильства. Все більше молодих дівчат стають жертвами сексбізнесу.

Чиста любов, чисті стосунки, як чисте тіло і чиста душа, - ось головне у гігієні людини. Дітям, молоді необхідно берегти себе, думати про майбутнє, бо як і батьки, вони теж стануть батьками. Щастя без любові і щирості, чистоти і чесноти неможливе. Якщо людина веде здоровий спосіб життя, то вона збереже енергійність, активність до глибокої старості. Необхідно усвідомити, що здоровий спосіб життя принесе радість життя, можливість оволодіти будь-якою професією і приносити користь собі, своїй Батьківщині.

О.М. Калиніченко

Кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора інституту гуманітарних та соціальних наук при НУ "Львівська політехніка"

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОЛОДІ ЗА СВОЄ ВЛАСНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ЗА ЗДОРОВ'Я СВОЇХ НАЩАДКІВ

В Україні прийняті закони: "Про освіту", "Про фізичну культуру і спорт", виконується комплексна програма "Фізичне виховання здоров'я нації" і ще існує близько сотні подібних державних настанов, в яких підкреслюється важливість формування поведінки у здоровому способі життя молоді, її фізичному й психічному самовдосконаленні. Здоровий спосіб життя передбачає в першу чергу відсутність таких шкідливих звичок як: паління, вживання алкоголю та наркотиків. Шкода здоров'ю від перерахованих звичок уже ні в кого не викликає сумніву, і в цей час реальність говорить про постійне зростання цих негативних явищ серед молоді України. Потрібно чесно визнати, що не зважаючи на перераховані закони, настанови та постанови міністерств охорони здоров'я, освіти, впровадження фізичною культурою та спортом, релігійних та інших організацій в боротьбі за здоров'я молоді ми постійно програємо. Газета "Експрес" за 2 вересня 2002 року наводить таку статистику: в Україні біля 35% підлітків 13-15 років є залежні від нікотину. В той час, як в США, де уряд та громадські організації прагнуть зробити все можливе, аби переконати молодь у тому, що курити шкідливе й немодне, курить лише 17,7%. Причому, більше половини молодих американців хоче позбутися цієї звички, в той час як в Україні триває тенденція до збільшення осіб, що палять. За оцінками ВООЗ, до 2030 р. від хвороб, пов'язаних із палінням,

щорічно вмиратиме 10 млн. чоловік, причому 70% смертей припаде на країни, що розвиваються, до яких належить, як відомо, і Україна.

Щорічне зростання активної і агресивної реклами тютюнових виробів та алкогольних напоїв на вітчизняному телебаченні та на рекламних стендах у містах та містечках України все менше залишає надію на їх заборону можновладцями так, як це було зроблено у всіх заможних країнах Заходу. У зв'язку з цим громадським організаціям потрібно самостійно шукати та впроваджувати нові ефективні технології та засоби боротьби зі шкідливими звичками молоді. Як варіант пропонуємо спробувати почати формувати моду серед української молоді на здоровий спосіб життя. На наш погляд, це може бути зроблено у вигляді впровадження програми про індивідуальну відповідальність молодої особи за генофонд своєї країни. Сучасна генетика нараховує коло 2000 нозологічних одиниць спадково обумовлених патологічних станів. Таке положення представляє величезну небезпеку для людства. Під загрозою ушкодження є саме велике наше багатство - генофонд, який зберігає різнобічність спадковості, як спадщину людству від попередніх поколінь. Аналіз факторів, які пошкоджують генофонд показує, що на частину дійсно генетичних пошкоджень припадає лише 5% випадків, які прийнято вважати спадковими. Усі інші пошкодження при цілком сприятливому

у спадковому відношенні батьків, залежать від способу життя батьків під час вагітності та в час який передував їй. Якщо чоловік, який бажає стати батьком, палить, п'є, схильний до гіпокінезії, незагартований, нервовий та фізично слабкий, то він у значній мірі ризикує, що в майбутньому в нього народиться слабка та хвороблива дитина. Сучасна статистика вже довела, що у жінок, які напередодні та під час вагітності палили, народжуються діти, серед яких кожна четверта має проблеми з такою хворобою як цукровий діабет. Заяви осіб, які палять про те, що це їх особиста справа, не витримують жодної критики. Потрібно визнати і широко наголошувати на тому, що особи, які не дотримуються здорового способу життя, роблять злочин і наносять шкоду не тільки особисто собі, але і своїм нащадкам. В суспільстві зараз досить гостро стоїть турбота про екологію навколишнього середовища і в той же час про екологію організму окремо взятої особи ніхто не турбується. Крім того, існує якийсь непорозуміння в сучасній юриспруденції. За ушкодження державного чи приватного майна людина несе юридичну відповідальність, за дріб'язкові образи між особами може початися довготривала судова процедура, в той час як за свідоме знищення своїх нащадків людина не несе жодної відповідальності. Виходить, що якщо злочин зроблено в короткотривалій термін – то особа може бути покарана за це, а якщо злочин свідомо робиться впродовж довготривалого часу, то за це їй нічого не погрожує. На добровільному розумінні й усвідомленні такого юридичного нонсенсу і будується філософія програми, яку ми пропонуємо. Як конкретний варіант програми може бути запропоновано учнівській молоді, після відповідної бесіди-лекції, добровільно підписувати „Угоду” про індивідуальну відповідальність перед своїми майбутніми нащадками. Голо-

вний зміст „Угоди” полягає у свідомому дотримуванні здорового способу життя. Крім того, не погано було б розробити дизайн такого значка з гаслом на варіант :”Я свідомо дотримуюсь здорового способу життя” і давати його особам, які добровільно підпили запропоновану „Угоду”. В ідеалі було б добре зробити такі значки номерними. Це полягає в тому, щоб номер „Угоди” та номер значка були однакові і це зробить їх особистими та унікальними. Пізніше, кожна молода особа могла б з гордістю носити чи показувати таку відзнаку, а років через шість-десять подібний знак уже мав би вартість сертифікату і показував би про певні переваги особи, яка їм володіє. Чи навпаки, років так через п'ятнадцять, хвора на цукровий діабет дитина, могла б запитати своїх батьків: „А чи особисто підписували в підлітковому віці Угоду про дотримання здорового способу життя?” Реалізацію подібної програми можна б взяти на себе велика та потужна організація чи партія якій не байдуже майбутнє молоді України.

Здоров'я людини - категорія не тільки медико-біологічна, але і соціальна та моральна. Це справедливо, як справедливо і те, що біологічний початок - реалізатор усього соціального в людині. Таким чином, виконання індивідом своїх біологічних і соціальних функцій можна трактувати як прояв здоров'я моральних якостей. Чим вище здатність індивіда реалізувати свої біологічні й соціальні функції, тим вище рівень її здоров'я та моральності і навпаки. На здатність виявити своє здоров'я - іншими словами реалізувати свої біологічні і соціальні функції впливають похитливі якості й духовність особистості. Думаючи про здоров'я своїх майбутніх нащадків є проявом гуманності та духовної зрілості особистості.

С.Ф. Ковальчук

директор Славутського державного історичного музею

З ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ НА СЛАВУТЧИНІ. КУМИСОЛКУВАЛЬНИЙ ЗАКЛАД І ЛІКАРНЯ СВЯТОГО РОМАНА

До 70 років ХХ ст. довкілля Славуті було унікальним, коли йдеться про умови проживання людини. На десятки кілометрів місто оточували соснові могутні ліси, багато водоймищ, через місто протікало дві річки, а Горинь була судноплавною, починаючи від Славуті. Незважаючи на значну кількість

промислових підприємств у місті, з далеких і близьких країв у теплу пору року сюди їхали відпочивати й набиратись здоров'я. Неодноразово відпочивав у нашому місті письменник М. Коцюбинський із сім'єю, тут його брат Хома Коцюбинський працював акцизним контролером.